



Jelenségnaptár

2001. december (JD 2 452 245–2 452 275)

A bolygók láthatósága

Merkúr. 4-én van felső együttállásban. Láthatósága csak lassan javul. A hónap utolsó estéin azonban már megpillantható a délnyugati látóhatár közelében. Ekkor egy órával nyugszik a Nap után.

Vénusz. Láthatósága romlik. A hó elején egy órával kel a Nap előtt, a hónap végén viszont már csaknem egy időben kel a Nappal. Fényessége $-3^m,9$ körüli.

Mars. Éjfél előtt nyugszik, és az esti órákban figyelhető meg a Bak, majd a Vízöntő csillagképben. A hónap közepén fényessége $0^m,6$, átmérője $7''$.

Jupiter. Napnyugta után kel, és csaknem egész éjszaka látható az Ikrek csillagképben. Fényessége $-2^m,7$, átmérője $47''$.

Szaturnusz. Napkelte előtt nyugszik, és csaknem egész éjszaka látható a Bika csillagképben. 3-án van szembenállásban, ekkor fényessége $-0^m,4$, átmérője $21''$.

Uránusz, Neptunusz. Az esti órákban nyugszanak. Az esti szürkület után még megkereshetők a Bak csillagképben.

Mély-ég ajánlat

A δ Per környékének objektumai.

Beküldés: december 6-ig.

Az α Tau környékének objektumai.

Beküldés: január 6-ig.

Az α Ori környékének (Ori–Mon) objektumai.

Beküldés: február 6-ig.

Az M93 környékének objektumai.

Beküldés: március 6-ig.

Holdfázisok

07. 19:52 UT Utolsó negyed
14. 20:47 UT Újhold
22. 20:56 UT Első negyed
30. 10:40 UT Telehold

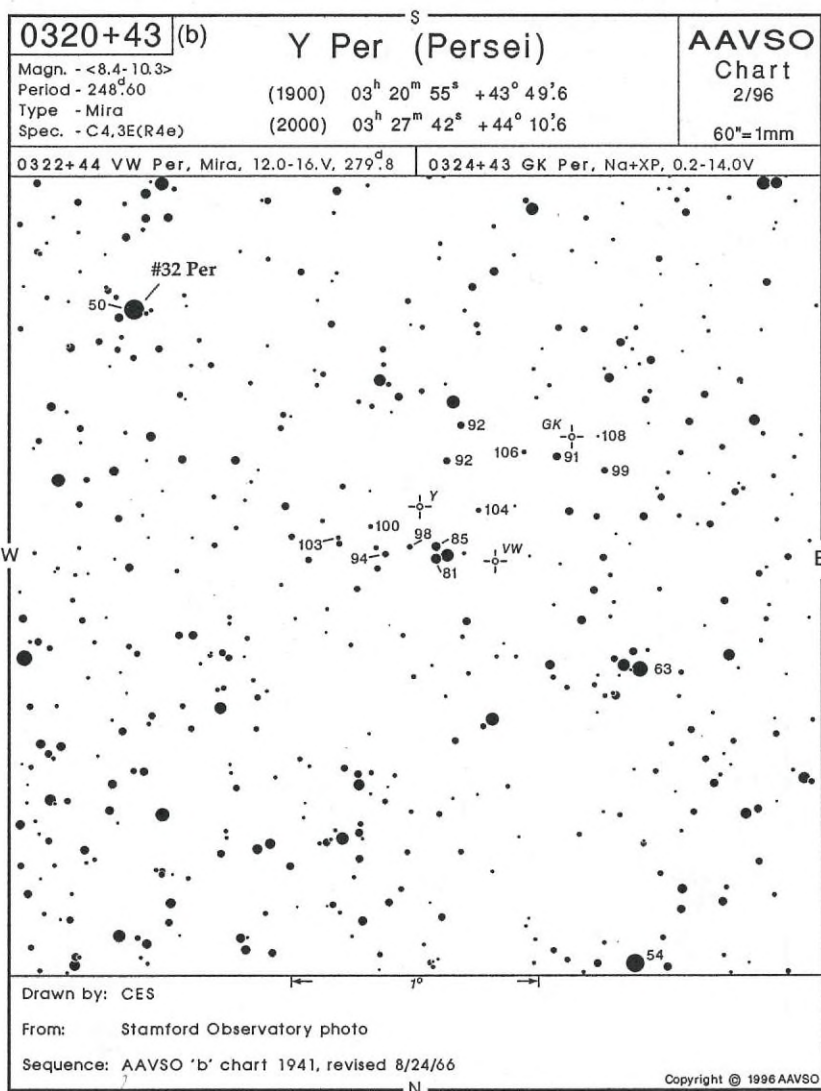
Mira és SRA maximumok

03. RT Her	$9^m,4$	
04. S Aqr	8,3	VA 12
05. RZ Peg	8,8	VA 4
07. U Ori	6,3	VA 1
11. RX Tau	9,6	VA 14
13. S Ori	8,4	VA 4
14. S Ari	10,9	
15. T And	8,5	VA 10
17. TV Her	9,7	VA 6
19. R Aur	7,7	VA 2
19. V Boo	7,0	VA 9
19. RR And	9,1	VA 10
19. W Aql	8,0	VA 8
21. T Del	9,3	VA 11
21. W Cet	7,6	VA 6
22. RY Oph	8,2	VA 4
23. V Aur	9,2	VA 3
25. RZ Per	9,4	
25. RV Her	10,1	VA 6
29. X Cet	8,8	VA 15
29. V CMi	8,7	VA 13
29. R Leo	5,8	VA 14
29. RS Peg	9,3	
30. T Cap	9,5	

Az észlelések beküldési határideje: minden hónap 6-a!

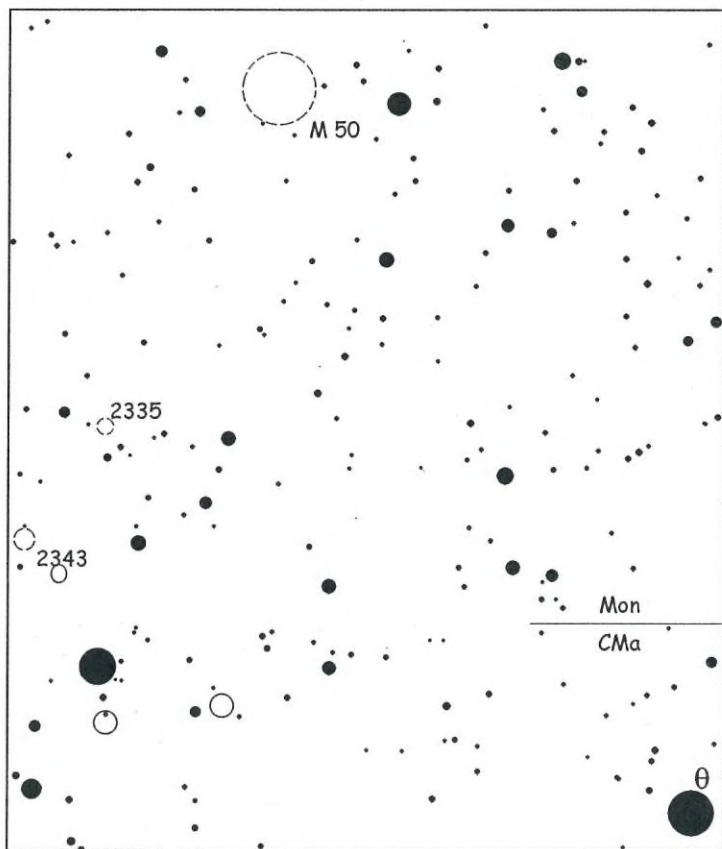
A hónap változócsillaga: Y Persei

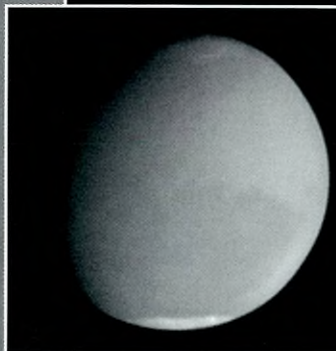
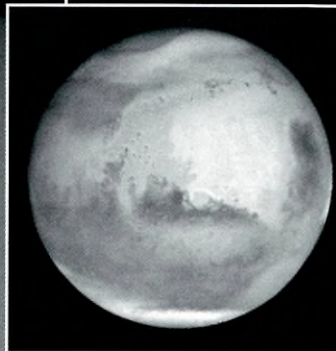
Őszi-téli ajánlatunkban ezúttal az Y Persei mira típusú (?) változócsillagra hívjuk fel észlelőink figyelmét. Ez az érdekes széncsillag igen különös fényváltozást mutatott az elmúlt 15 évben (l. Meteor 2001/7-8.), így folyamatos észlése nagyon fontos feladat a továbbiakban is. Az utóbbi években – rácsafolva a GCVS-ben közölt mira típusra – csak minimális változásokat mutatott 9^m,0 és 10^m,0 között, ám a legutóbbi időben mintha ismét nagyobb amplitúdóval változna. Megtalálását a térkép bal felső sarkában levő 32 Per könnyíti meg. Minimálisan 20x60-as binokulárral próbálkozzunk, de kis és közepes nagyítású, 6–8 cm-es távcső alkalmasabb a megfigyelésre. (Ksl)



A hónap Messier-objektuma: az M50 nyílthalmaz

A december–március időszakra az M50 nyílthalmazt ajánljuk az észlelők figyelmébe. Az égi egyenlítőől nem sokkal délre fekvő halmazról Clairá és munkatársai közöltek nemrégiben tanulmányt (1998). Eredményeik szerint e halmaz távolsága 950 pc, ahol 20 ívperces átmérője 5,5 pc valódi méretnek felel meg. Nem túlságosan nagy objektum tehát, amit mutat kb. 285 naptömeeggel megegyező össztömege és $-3,93$ magnitúdós abszolút fényessége is. A közelben látható NGC nyílthalmazok (térképünk területén kívül esnek) életkora százmillió év alatti, kissé fiatalabbak az M50-nél. Ugyanakkor távolságuk 1kpc körül szór, ami alapján fölvethető az említett nyílthalmazok és az M50 közötti kapcsolat kérdése. A mellékelt térképlapon több 4–7 látszó magnitúdós kék óriás a CMa OB1 asszociáció tagja – a halmazok és az asszociáció közötti kapcsolat (csillagkeletkezés, fizikai kölcsönhatás) szintén tisztázatlan kérdés. A térképoldal üres körei további szerény halmazokat mutatnak, balról jobbra a Col 466, a Ber 8 és a vdB 92 azonosítható. A sűrű csillagmezőben és a halmazok kis átmérője miatt némelyiket lehetetlen vizuálisan azonosítani. Az M50 viszont egy (elvileg) szabad szemmel is látható, barátságos sűrűségű halmaz, kisebb nagyítással szép látvány. A mellékelt térkép magassága 5 fok, észak fölfelé van. (Szabó M. Gyula)





Az idei tavasz
Marson látványos
porviharokka
kezdődött. A Mar
Global Surveyor
nagy látószögű
kamerája által
2001. július 8-án
készített felvétele
(balra) alsó részén
a déli pólus felől az
egyenlítő irányába
terjedő hatalmas
porvihar látható
míg fent, a sötét
Ascraeus-vulkán teteje
felfelé egy
kisebb porvihar
figyelhető meg.
A jobb oldali
két HST felvétele
2001. július 26-án
és szeptember
4-én készült.

